

כל האומר תהילה לדוד בכל יום

ראשי פרקים:

- א. מעלות המזמור תהילה לדוד.
  - ב. הטעם באמירתו ג"פ ביום.
  - ג. טעם התוספות למזמור בתחילה ובסוף.
  - ד. מובטח לו שהוא בן העוה"ב.
- סיכום.**

בגמרא ברכות ד: מובא מאמרו של ר' אלעזר בר אבינא המדבר בשבח מזמור קמה' שבתהילים, "כל האומר תהילה לדוד בכל יום שלוש פעמים מובטח לו שהוא בן העוה"ב".

יש לעיין במספר נקודות במאמר זה:

- א. מה המיוחד במזמור זה שבחרו לאומרו ג"פ ביום?
- ב. מדוע דוקא ג"פ?
- ג. מהי מהות תוספת הפסוק "אשרי יושבי ביתך" לפני המזמור והפסוק "ואנחנו נברך יה" לאחריו?
- ד. מובטח לו שהוא בן העוה"ב, מדוע?

ועתה נבאר בעז"ה נקודות אלו.

א. הגמרא הביאה בתחילה את המעלה הראשונה, "דאתיא באי-בי" והקשתה, אם משום מעלה זו נאמר את מזמור קי"ט שבתהילים שהוא ערוך ומסודר כך ששמונה פסוקים פותחים באות א ושמונה פסוקים פותחים באות ב וכן לגבי כל האותיות תירצה הגמרא משום שיש בו את המעלה השניה, הפסוק "פותח את ידיך ומשביע לכל חי רצון" ושוב הקשתה הגמרא אי"כ נאמר את הלל הגדול (מזמור קל"ו שבתהילים) שבו יש את הפסוק "נותן לחם לכל בשר"?

תירצה הגמרא שמזמור תהילה לדוד נבחר משום שיש בו את שתי המעלות גם יחד.

וכן פירש רש"י - שיש בו את שתי המעלות: שערך ב א'-ב', ושיש בו הכנת מזון לכל חי.

שואל הגר"א מדיוקו ברש"י מדוע לא נאמר את מזמור "הללויה אודה ד' בכל לבב" (קי"א בתהילים) שהרי גם בו יש את שתי המעלות האחת שהוא ערוך ב א'-ב' והשניה כתבו בו את הפסוק "טרף נתן ליראיו"? ומשיב הגר"א ואומר שבמזמור "הללויה אודה ה' בכל לבב" כתוב טרף נתן ליראיו שפרושו שהקב"ה מפרנס רק את יראיו ועושי רצונו. ולעומת זאת במזמור "תהילה לדוד" כתוב: "פותח את ידיך ומשביע לכל חי רצון", ופרושו שהקב"ה מפרנס את העולם כולו.

הרי"ד (ר' ישעיה דטראני) מחדש ואומר שבמזמור זה יש "ויון" באמצעות כל המקראות כגון:

"ארומך אלוקי המלך ואברכה שמך לעולם ועד"
 "בכל יום אברךך ואהללה שמך לעולם ועד"
 "גדול ד' ומהולל מאוד ולגדולתו אין חקר"

וכן כל שאר הפסוקים, חוץ משני פסוקים:
 "חנוך ורחום ה' ארך אפיים ורב חסד"
 "קרוב ה' לכל קראיו לכל אשר יקראוהו באמת"

וסימן ניתן בראשית התיבות של שני הפסוקים **חק-אל** דהינו חק אל לאמרו בכל יום, א"כ המקור לחשיבות אמירת המזמור בכל יום רמוז במזמור עצמו!!!

הכותב בעין יעקב אומר שמזמור זה מיוסד על אותיות לשון הקודש שבהן נברא העולם ובהן נכתבה התורה ומוסיף ואומר שהמיוחד במזמור זה שכל תוכנו של מזמור זה שבחים בלבד, שכן אין במזמור זה שאלה או בקשה פרטית כל שהיא של דוד אלא כל המזמור כולו הרי הוא הודאה לקב"ה על הכל. וזה השינוי בין מזמור זה לשאר מזמורים. עם זאת יש לשאול מה מעלה יש בזה שמזמור כלשהו מסודר עפ"י הא'-ב' ועוד מה החשיבות הגדולה בפרנסה המבוטאת בפסוק "פותח את ידיך"?

ולתרוץ קושיות אלו נביא את דבריו של הרב בספרו **עולת ראייה** (עמ' רכ"ד) על מזמור תהילה לדוד.

הרב מסביר שעל מנת שהאדם יוכל להגיע אל השלמות האמיתית ויעודו צריך שני דברים האחד-הוא קיום המצוות ולימוד התורה, המביאים להתחברות והדבקות בקב"ה. והשני-הוא מניעת הטרדות הקיימות בעולם הזה.

שכן גם מי שרצונו ומעשיו הם לקראת הדבקות בבורא עולם, פעמים שיסטה מן הדרך המובילה בית ה' עקב טרדת העולם הזה. על-מנת להסיר מעליו טרדות אלו צריך האדם לקנות את מדת הבטחון שגם זה לא יושג כי אם ע"י מנוחת הנפש ושלותה.

ענין זה בה לביטוי באופן נפלא ב"אשרי" **מחז** "דאתיא ב א-ב המורה על אור השכל - קיום המצוות ולימוד התורה המביאים לדבקות הרהושי". **ומאידך** - "פותח את ידיך" דבר המעורר את הבטחון ומסיר את טרדות העולם הזה על מנת שיוכל האדם להשתלם ולעלות במסילה העולה בית-אל.

הרב מוסיף פן נוסף הבא לידי ביטוי בתפילה והוא ההיבט האמונתי. האמונה בחידוש העולם ובהשגחת הקב"ה על ברואיו שניהם מופיעים ובאים לביטויים במזמור זה. **הא-ב** מורה על חידוש העולם שכן בכ"ו אותיות התורה ברא הקב"ה את העולם. (הסתכל באוריתא וברא עלמא) אך למען הסיר ספק מלב המפקפקים בהשגחת הקב"ה בא הפסוק "פותח את ידיך" להורות על השגחת ה' על ברואיו ודאגתו לפרנסתם. שלוב זה של האמונה בבורא העולם ביתד עם הדבקות במצוותיו של הקב"ה ובתורתו ללא טרדות ומכשולים מביאים את האדם לתעודתו ושלמותו, ולדבקות וחיבור בקב"ה יתברך.

ב. אמירת תהילה לדוד ג"פ ביום:
 חכמים תקנו לאומרו ג"פ ביום, מדוע?
 רש"י מפרש שג"פ הם כנגד ג' תפילות שביום.

השיור ברכה המובא בעין יעקב אומר שצריך לאומרו פעם אחת ומביא ראייה לדבריו מיום השבת שביום השבת אנו אומרים מזמור זה ב פעמים, משום שאין בתפילת שחרית של שבת קדושה דסידרא ולכן המחויבות לאומרו היא פעם אחת והתוספת של שתי הפעמים היא משום שמא יפגע ולא יאמרו בבוקר אז יוכל לאמרו במנחה. (אולם מנהגנו כיום לאומרו גם בשבת ג"פ, בפסוקי דזימרה לפני הכנסת ס"ת ובמינחה).

הזוהר הקדוש פרשת פנחס (רכו, א) מסביר שצריך לאומרו פעמים ביום בשביל בקשת מזון ופרנסה בכל יום, שכתוב "בתת ה' לכם בערב בשר לאכול ולחם בבוקר לשובע (שמות טז', יח). פעם אחת כנגד הבוקר ופעם אחת כנגד הערב. ומה שאנו מוסיפים פעם שלישית לא משום חיוב אלא משום שבח בתוך התשבחות שבזמירות דוד המלך.

הכותב בעין יעקב כותב שצריך לאומרו ג"פ, שהאומר ג"פ מורה על יושר כוונתו להתזיק את נפשו בכל שורשי ויסודי התורה, זאת אומרת כשהאדם אומרו ג"פ הוא מורה על חזקה דהיינו שהוא חפץ על כוונתו להאמין בה ולהחזיק את שורשיו ויסודי התורה בנפשו. להלכה: השו"ע אינו פוסק בשאלה זו, לכן לא ניתן להסיק מדבריו האם יש מחויבות לומר המזמור ג"פ.

ג. במשנה בריש פרק "אין עומדין" (ל:): כתוב: "חסידים הראשונים היו שוהים שעה אחת ומתפללין כדי שיכוונו ליבם לאביהם שבשמים" ומסבירה הגמרא דף לב: שטעם מנהג זה יוצא מהפסוק "אשרי יושבי ביתך" (תהילים פ"ד, ה). רש"י מפרש פסוק זה: אשרי מי שיהיה מיושבי ביתך. לכן תקנו חכמים לאומרו לפני "תהילה לדוד" משום שמפסוק זה למדים שיש לשהות שעה אחת קודם התפילה כדי שהאדם יתפלל לקונו בלי שום הרהורים ומחשבות אלא כל כוונתו בתפילה תהיה כלפי שמיא.

א"כ יש לשאול מדוע הוצמד פסוק זה דוקא למזמור תהילה לדוד? כפי שאמרנו לעיל שמעלת המזמור היא להביא את האדם אל השלמות האמיתית שבה כל כולו מתחבר עם קונו, וכדי להתנתק מהעוה"ז צריך האדם לשהות כשעה לפני התפילה.

לגבי תוספת הפסוק "ואנחנו נברך יה" התוס' במקום מסביר שכדי לסמוך את שני המזמורים "אשרי יושבי ביתך" למזמור "הללויה הללי הללויה נפשי את ה'" (קמ"ו) אנו מוסיפים את הפסוק הנ"ל כדי לחבר בהללויה "לשלשולי הללויה בתר הללויה".

ו"הכל בוי" כתב כי טעם התוספת "ואנחנו נברך יה" כדי שנוכה לברך את ה' גם בעולם הבא כמו שכתב מובטח לו שהוא בן העוה"ב ולפי זה מובן מדוע צריך לומר את התוספות גם במנחה.

ד. בעין יעקב כתב, שהקורא מזמור זה קודם התפילה ואחריה מורה שהולך בדרך האדם המשכיל. שבבואו להתפלל לפניו יתברך יודע שהקב"ה יודע מדוע לא נענו בקשותיו, ומאמין "דכל דעבדין שמיא לטב". אדם זה עושה מהעיקר עיקר שמאמין בה' מצד תפילתו ולא שת ליבו לשאלות וצרכים כמו אדם פשוט שמכוון לצרכים ולשאלות אישיות בתפילתו ועושה מהם עיקר ואדם כזה שמשליך אחרגו צרכי גופו וכל

מעייניו להיות קיים בעיקרים תורניים אמיתיים מובטח לו מיום היוולדו שהוא בן העולם הבא כי הרוח שניתנה זכה וברה בכניסתה לאדם תשאף לחזור לכור מחצבתה באותו מצב, זכה וברה.

ובפרישה (טושי"ע סימן כ"א) כתוב שמצוה זו בלבד אינה מזכה את האדם להיות בן העוה"ב אלא זו מצוה מכרעת, שאם מצבו של אדם בבואו לדין לפני מלך מלכי המלכים שקול, אזי בגלל קיום מצוה זו של אמירת מזמור זה ג"פ הכף מכרעת לזכות.

להלכה השו"ע נא, ז' כתב שצריך לכוון בפסוק "פותח את ידך" כדי להיבן משמעות הפסוק כפשוטו. (כי בו עיקר הפרנסה והוא יתברך משגיח, זן ומפרנס לכל) ואם לא כיון צריך לחזור ולאומרו פעם אחרת. וכותב המגןאברהם, אע"פ שכעת אין חוזרים (מי שלא כיוון בברכת אבות בתפילת שמונה עשרה) כאן בגלל שזה פסוק אחד חוזר מפני שיכול לכוון, (וכן בפסוק הראשון בק"ש). וכתב הלבוש שאם לא כיון בפסוק עד שסיים המזמור צריך לחזור מפסוק זה עד סוף המזמור. ואם לא נזכר עד שאמר מספר מזמורים ואין לו שהות לחזור יאמר לאחר התפילה מהפסוק "פותח את ידך" ועד הסוף והגר"ע בפסוק "פותח את ידך" להבין משמעות הפסוק כפשוטו צריך לחזור לאומרו. ואם לא נזכר עד שאמר כמה פסוקים ועדיין לא התחיל לומר את המזמור שלאחריו, חוזר ואומר את הפסוק "פותח את ידך" בכוונה וממשיך הלאה.

אם לא כיון והתחיל במזמור שלאחריו יאמר פסוק זה בכוונה בין מזמור למזמור ואם לא עשה כן יכוון בפסוק פותח את ידך שלאחר העמידה (לפני קדושה דסידרא) או לפני תפילת המנחה.